

Liturgie zondag 27-01-2019 Bethlehemkerk

Voorganger: ds. Hanneke Keur

Zingen: LB 283: 1, 2, 3 en 4

Groet en Onze hulp

Kort moment van stilte

Drempelgebed

Zingen: LB 283: 5

Kyriëgebed met gezongen responsie "Heer, ontferm U":

Glorialied: LB 150 a

Gebed bij de opening van het Woord

(Kinder)moment / inleiding op de lezingen: n.a.v. foto van vluchtelingenkind in tent met clown. Wat zien we? Waar is dit meisje? Is het daar fijn? Toch lacht ze. Hoe kan dat? Je kunt door lachen en spelen even de narigheid vergeten.

Vandaag gaat het in beide lezingen over kinderen. In het bijzonder over het belang van "spelen".

Lezing: Zacharia 8: 1 – 8

Zingen: LB 175: 1 en 4

Lezing: Marcus 10: 13 – 16

Zingen: LB 782 "Het koninkrijk is voor een kind dat zorgeloos speelt"

Verkondiging

Orgelspel

Zingen: LB 839 "De Heer van de dans"

Dienst der gebeden

Mededelingen en Collecten

Slotlied: LB 871 "Jezus zal heersen waar de zon..."

Heenzending en zegen

Gemeente van Jezus Christus,
vandaag worden kinderen ons ten voorbeeld gesteld!
Niet alleen vanwege hun zorgeloosheid en eenvoud, zoals we net hebben gezongen. Ook niet omdat kinderen altijd lief of schattig zijn. Want kinderen kunnen stomvervelend zijn.

Ze kunnen gillen, schreeuwen, zeuren, schoppen en slaan.

Je zou ze soms achter het behang willen plakken.

Nee, kinderen worden ons vandaag ten voorbeeld gesteld vanwege hun spel en hun verbeeldingskracht!

Volwassenen zijn dat vermogen namelijk vaak kwijtgeraakt.

Volwassenen gaan vaak gebukt onder zorgen en plichten.

Volwassenen zijn al vaker teleurgesteld in het leven.

Mensen, die veel hebben meegemaakt, zijn soms verbitterd of cynisch geworden. Het zal allemaal toch nooit anders worden...

Dromen van vrede..., je verbeelden dat het ooit beter wordt...

Veel mensen kunnen dat niet meer!

Deze scepsis proeven we ook in de lezing van vandaag uit de profeet Zacharia. Zacharia schrijft zijn woorden van de Heer aan mensen, die cynisch en sceptisch zijn geworden.

Een deel van het volk Israël woonde in ballingschap, een ander deel woonde op de puinhopen van het verwoeste Jeruzalem.

Men had het gevoel dat de Heer hen had verlaten,

dat het volk en de stad Jeruzalem geen toekomst meer hadden.

Maar dan klinken die woorden van de Heer:

“Ik keer terug naar Sion en kom in Jeruzalem wonen.

Opnieuw zullen er op de pleinen van Jeruzalem oude mensen zitten, steunend op hun stok vanwege hun hoge leeftijd, en de straten zullen krioelen van spelende kinderen”.

Een prachtig visioen, maar wie gelooft dit nog?

De overgeblevenen van het volk Israël lijkt dit onmogelijk,

ze geloven er niet meer in, dat het ooit nog wat met hen zal

worden. En daarom klinkt direct hierna het woord van de Heer:

“Ook al lijkt het jullie, die van het volk nog over zijn,

nu onmogelijk, waarom zou het voor mij onmogelijk zijn”.

Profeten zijn vaak heel realistisch. Ze schetsen de situatie niet mooier dan hij is. In de bijbel zijn de straten en pleinen van Jeruzalem vaak het toneel van ellende en geweeklaag.

Lees Jeremia en de Klaagliederen van Jeremia er maar op na.

En de straten en pleinen van veel steden zijn dat tot op de dag van vandaag. De gebombardeerde steden van Jemen en Syrië.

De miljoenensteden met hun sloppenwijken, waar kinderen op straat of afvalbergen moeten overleven. De big city's van Japan en Zuid-Korea, waar jonge mensen zelfmoord plegen omdat ze de waanzinnige werk- en prestatiedruk niet meer aankunnen...

Maar hier schetst Zacharia de straten en pleinen van Jeruzalem als het toneel van de heilsbelofte. Ouderen zullen er in rust en vrede kunnen zitten en kinderen zullen er spelen.

Welnu, juist dit werkwoord "spelen" viel mij op! Waarom? Dit komt door het nieuwste boek van theologe en filosofe Christa Anbeek, dat ik in de afgelopen tijd heb gelezen.

Anbeek heeft veel verdriet in haar leven meegemaakt. Openlijk schrijft zij over meerdere suïcides in haar familie, en over de impact hiervan op haar als toen nog jonge studente. Als geestelijk verzorger heeft Christa Anbeek vervolgens lang gewerkt met psychiatrische patiënten en veel met hen gesproken over de zin en onzin van hun lijden. De dood lijkt Anbeeks leven, denken en werken te overheersen. Ze schrijft vooral over kwetsbaarheid en overlevingskunst. Maar dan, nadat ook nog haar geliefde partner is overleden, krijgt de enige dochter van Christa Anbeek een zoontje. En Joseph, de kleinzoon, leert haar het belang van 'spelen' en de kracht van de verbeelding.

Elke dag toont haar kleinzoon haar wat spelen is – eenvoudig weg plezier scheppen in het bestaan. Als baby beweegt hij al mee op muziekjes, als peuter danst hij de kabouterdans en begroet hij enthousiast alle koeien en honden, die ze onderweg tegenkomen. Met zijn vingertjes volgt dit kind een vlieg alsof het een levend wonder is. En hij houdt zijn moeder en oma voor de gek door te doen alsof hij slaapt, terwijl hij klaar wakker is: "gefopt! Ha, ha".

Na een bezoek aan het Spoorwegmuseum is dit jongetje al de koning te rijk met een conducteurs pet op en een plastic spiegelei, fluit, kniptang en kaartjes in de hand. Oma moet op een rijtje stoelen gaan zitten en hij blaast op zijn fluit en knipt de kaartjes. De trein kan vertrekken.

In haar boek gaat Christa Anbeek in de leer bij andere filosofen en psychologen, en leert van hen hoe het spelen van kinderen en het voorstellen van andere mogelijke werelden dan de feitelijke wereld, de basis is voor verandering. Loop maar eens een kinderdagverblijf binnen. Je zult omgeven worden door kleine prinsesjes in glitterjurken en superhelden in overalls, die je beleefd niet-bestaande thee aanbieden en die je waarschuwen voor niet-bestaande monsters. Kinderen hechten net zoveel waarde aan hun fantasiewereld als aan de èchte wereld. Door te spelen scheppen ze voortdurend nieuwe en andere werelden náást de feitelijke werkelijkheid.

Welnu, dit spelen van kinderen kunnen we vergelijken met sprookjes en andere verhalen, met inwijdingsrituelen, met religieuze rituelen, mystieke ervaringen en toekomstvisioenen. Daarmee scheppen mensen samen een wereld die anders is, beter, plezieriger, mooier en eerlijker dan de echte. Door spel en ritueel leven we a.h.w. met één voet nog in de èchte, vaak bittere, werkelijkheid èn al met één voet in die àndere gedroomde, heilige werkelijkheid.

Die gedroomde werkelijkheid, die - zo lezen we vandaag - door Jezus wordt aangeduid als "het Koninkrijk van God"!

Klopt dit? Kunnen ook wij door te spelen, te dansen en te zingen, door onze rituelen en door onze verbeelding, de wereld echt herscheppen, mooiere, eerlijker, rechtvaardiger en liefdevoller maken? Of zijn dit slechts sprookjes? Houden we ons ook met onze rituelen in de kerk voor de gek?

In het evangelie naar Marcus horen we Jezus zeggen: "Wie niet als een kind openstaat voor het koninkrijk van God, zal er zeker niet binnengaan." Wat bedoelt Jezus hier?

Vaak is deze tekst uitgelegd als een oproep om 'kinderlijk' te geloven. Om maar geen vragen te stellen bij alles wat je niet begrijpt of niet kunt rijmen met Gods liefde. Alsof een volwassen geloof niet mag vragen om een diepere doordenking van Gods woorden en werken. Alsof je als volwassen gelovige soms niet mag twijfelen

vanwege zoveel ellende, vanwege de tragiek van ons bestaan. Hier ga ik niet in mee!! (geen oproep tot naïviteit)

Mensen brengen kinderen bij Jezus om ze door hem te laten aanraken, om ze door hem te laten zegenen.

Maar de leerlingen van Jezus berispen hen, sturen hen weg. Waarom eigenlijk? Vinden de leerlingen kinderen maar lastig? Leiden die kinderen Jezus af van zijn belangrijke taak om het Koninkrijk van God te verkondigen?

Moet Jezus zijn tijd en aandacht vooral aan hen, zijn leerlingen, besteden, en niet aan kleine en nog nutteloze kinderen?

Grote mensen vinden zich immers vaak erg belangrijk. In het voorafgaande hoofdstuk van Marcus kun je lezen, dat de leerlingen aan het redetwisten waren over de vraag wie van hen de belangrijkste was. Dat hield hen erg bezig.

In de tijd van de bijbel waren kinderen aan de ene kant heel belangrijk. Er werd gebeden om kinderen, ze werden als zegen van God ervaren, als verzekering voor de toekomst, ze kregen een eigen naam, werden bemind en gekoesterd. Maar kinderen moesten ook opgevoed worden en onderwijs krijgen. Ze moesten ingewijd worden in de geboden van de Heer. En ze werden gestraft als ze ouders niet gehoorzaamden. Misschien denken de leerlingen van Jezus dat deze kinderen toch nog niets van Jezus' woorden kunnen begrijpen. Dat ze nog niets belangrijks hebben in te brengen in Gods rijk.

Dit voorval lijkt wellicht een onschuldig incident. Het wordt voor Jezus aanleiding tot een principiële uitspraak: "het Koninkrijk van God behoort toe aan wie is... zoals zij". Ik denk, dat Jezus hier bedoelt, dat het Koninkrijk van God is voor wie is als de kinderen, voor wie kunnen spelen en dromen, voor wie zich die andere werkelijkheid kunnen verbeelden. "Wie niet als een kind openstaat voor die andere werkelijkheid van Gods rijk", zegt Jezus, "zal er zeker niet binnengaan".

Jezus stelt de openheid en de ontvankelijkheid van kinderen hier aan ons allen ten voorbeeld. Volwassenen willen het Koninkrijk van God vaak verdienen door

hun eigen goede daden. We willen het zèlf bewerkstelligen!
We willen een eigen inbreng hebben, belangrijk zijn.
We vinden het vaak moeilijk om 'slechts' te ontvangen.
We willen immers zelf de regie over ons leven houden.

In mijn werk bemerk ik dat dagelijks, hoe moeilijk mensen het vinden om te ontvangen, om bijv. afhankelijk te zijn van de zorg van anderen. Velen willen best wel zorgdragen voor een ander, maar om zelf zorg te moeten ontvangen...

De leerlingen van Jezus leren hier om hun eigen inbreng, hun eigen eerezucht en belangrijkheid, achter zich te laten. Zij - en wij allen - kunnen dat rijk van God niet bewerkstelligen, maar we moeten leren om het als kinderen in ontvangst te nemen. Het wordt ons uit genade aangereikt. We mogen er als ouderen in vrede zitten en rusten, en als kinderen spelen.

Misschien vindt u het moeilijk om u zo open en ontvankelijk als een kind op te stellen. Om u over te geven aan het spel, aan zang en dans, aan dromen en verbeelding. Dat vind ik ook moeilijk! Ik houd graag zelf de regie in handen. Wat dat betreft vind ik koning David altijd een mooi voorbeeld.

De jonge herdersjongen David speelde al op zijn harp om de boze geesten in het gemoed van koning Saul weg te jagen. En als volwassen koning achtte David zichzelf niet te groot om - toen de ark van de Heer Jeruzalem werd binnengebracht - als een schaars geklede dwaas voor de ark van de Heer uit te dansen en te springen. Uit pure vreugde.

Ik wil u een heel persoonlijke ervaring vertellen. Al weer een tijd geleden hadden wie hier in de kerk een avond van Danskerk. We werden uitgenodigd om vrijuit door heel de kerk heen te dansen. In eerste instantie vond ik dit moeilijk. Schroom weerhield mij. Ik lette meer op mijn omgeving. Hoe ervaren zij dit? Toen ik mij echter aan de muziek en de dans over kon geven, mocht ik al dansend ervaren dat ik opnieuw Gods kind mocht zijn. Het was een heel bijzondere en inspirerende ervaring.

Het Koninkrijk van God behoort toe aan wie is
zoals de kinderen, zegt Jezus ons vandaag.
Ik hoor in die woorden een oproep om te ontvangen!
Een oproep tot spel en verbeeldingskracht tegen alle scepsis in.
Een oproep om de visioenen van vrede en recht te blijven
verwoorden en doorvertellen, en om er concrete daden van te
stellen, dat het anders moet èn anders kàn.

Ik hoor in Jezus' woorden een oproep om te midden van
alle vragen en verdriet te blijven spelen, om muziek te maken,
te dansen en te zingen, om stil te zijn, om een kaarsje aan te
steken, een gedicht te lezen en hierover de mediteren,
om verhalen te vertellen en nieuwe mogelijkheden te zoeken
naar verbondenheid..... Om ruimte te geven aan fantasie.

Een oproep om te geloven in verandering.
Om te geloven in dat Koninkrijk van God,
dat Jezus ons heeft voorgeleefd. Amen.